

**inzenden scores**

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.

Zend de gegevens uiterlijk op 2 juni naar de Citogroep.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

## **1 Regels voor de beoordeling**

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

## **2 Algemene regels**

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
- 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het beoordelingsmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en beoordelingsmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 56 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

### **3 Vakspecifieke regel**

Voor het vak economie 1 (nieuwe stijl) VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

## 4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-  
scores

*Opmerking*

*Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.*

### Opgave 1

#### Maximumscore 2

- 1 ☐ alle drie de functies

Uit de verklaring moet blijken dat de eigen valuta opgeheven is.

*Opmerking*

*Uitsluitend 2 of 0 punten toekennen.*

#### Maximumscore 2

- 2 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij dollarisering het valutarisico voor buitenlandse beleggers wordt beperkt.

#### Maximumscore 2

- 3 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij dollarisering geïmporteerde goederen minder in prijs zullen stijgen.

#### Maximumscore 3

- 4 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat door de renteverhoging beleggen in dollars aantrekkelijk wordt waardoor de vraag naar dollars toeneemt en de dollarkoers stijgt zodat producten uit gedollariseerde landen duurder worden.

### Opgave 2

#### Maximumscore 2

- 5 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{80 - 72}{72} \times 100\% = 11,1\%$$

Voor antwoorden in de trant van  $80\% - 72\% = 8\%$

0

*Opmerking*

*Een andere manier van afronden ook goed rekenen.*

#### Maximumscore 2

- 6 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat bij een hoge lastendruk werknemers hoge brutolonen vragen (afwenteling) hetgeen gepaard gaat met hoge loonkosten per product en hoge exportprijzen zodat de internationale concurrentiepositie zwak is hetgeen de productie voor de export en dus de vraag naar arbeid aantast.

#### Maximumscore 2

- 7 ☐ het afschaffen / beperken van aftrekposten

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat mensen met hoge inkomens meer nadeel hebben van het afschaffen van aftrekposten dan mensen met lage inkomens omdat de eersten daarvan meer gebruik kunnen maken / vanwege de progressieve tarieven daarvan meer voordeel hebben.

**Opgave 3****Maximumscore 2**

- 8 ☐ Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- het naderende verzadigingspunt  
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:  
Een verklaring waaruit blijkt dat er bij verzadiging geen groei meer zal zijn op deze markt zodat gezocht moet worden naar alternatieve markten / producten.
  - het hoge aandeel van de constante kosten  
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:  
Een verklaring waaruit blijkt dat door uitbreiding van het aantal producten met bestaande productiemiddelen de dekking van de constante kosten verbetert.

**Maximumscore 2**

- 9 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- Bij een gelijke beltijd zou de omzet per abonnee  $\frac{€ 768}{6} = € 128$  bedragen hetgeen lager is dan de omzet per pre-paid beller.

**Maximumscore 3**

- 10 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- $€ 768 \times 660.000 + € 168 \times 2.640.000 - \text{totale kosten} = - € 10 \text{ miljoen}$   
totale kosten:  $€ 950.400.000 + € 10.000.000 = € 960.400.000$   
constante kosten:  $0,88 \times € 960.400.000 = € 845.152.000$

**Maximumscore 2**

- 11 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om het gezamenlijk vaststellen van de geldigheidstermijn van beltegoeden.  
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:  
Een verklaring waaruit blijkt dat dit concurrentiebeperkend kan werken waardoor de consument kan worden benadeeld.

**Opgave 4****Maximumscore 2**

- 12 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:  
Een antwoord waaruit blijkt dat autoconsumenten prijsgevoelig zijn en dat aanbieders daarom op een prijsverlaging van concurrenten moeten reageren zodat er een prijzenslag kan ontstaan waardoor de winstmarges onder druk komen te staan.

**Maximumscore 2**

- 13 ☐ Finland

*Opmerking*

*Uitsluitend 2 of 0 punten toekennen.*

**Maximumscore 2**

- 14 ☐ nee  
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:  
Een verklaring waaruit blijkt dat het prijsverschil tussen Groot-Brittannië en België veel groter is dan dat tussen Nederland en België zodat het voor Britten eerder loont naar België uit te wijken.

| Antwoorden | Deel-scores |
|------------|-------------|
|------------|-------------|

### Maximumscore 2

- 15 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:

• belastingpercentage in Nederland:  $\frac{19.755 - 12.969}{12.969} \times 100\% = 52,3\%$

basisprijs:  $\frac{14.479 + 14.319 + 13.210 + 12.969 + 12.847 + 10.209 + 9.446}{7} = € 12.497$

• consumentenprijs:  $12.497 \times 1,523 = € 19.032,93$

1

1

*Opmerking*

*Een andere manier van afronden ook goed rekenen.*

### Opgave 5

### Maximumscore 2

- 16 ☐ Een voorbeeld van een juiste berekening is:

stel nationaal product in 2001 op 100 → investeringen in 2001:  $0,0875 \times 100 = 8,75$

nationaal product in 2002:  $1,035 \times 100 = 103,5$  → investeringen in 2002:  $0,0625 \times 103,5 = 6,47$

procentuele daling investeringen:  $\frac{6,47 - 8,75}{8,75} \times 100\% = 26,06\%$

Voor de berekening:  $\frac{6,25 - 8,75}{8,75} \times 100\% = 28,6\%$

0

*Opmerking*

*Een andere manier van afronden ook goed rekenen.*

### Maximumscore 2

- 17 ☐ de stijgende rente

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat de stijgende rente het rendement op investeringen aantast zodat investeren minder aantrekkelijk wordt.

### Maximumscore 2

- 18 ☐ uit de gestegen kapitaalintensiteit

Indien in het antwoord 'gestegen' niet is verwoord

-1

### Maximumscore 2

- 19 ☐ Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat hoogconjunctuur gepaard kan gaan met een krappe arbeidsmarkt en sterke loonstijgingen zodat bedrijven arbeid vervangen door kapitaal om zo de kostenstijging te beperken.
- Een antwoord waaruit blijkt dat tijdens hoogconjunctuur bedrijven moeilijk aan (geschikt) personeel kunnen komen waardoor zij eerder geneigd zijn over te schakelen op kapitaalintensievere productiemethoden.

### Opgave 6

### Maximumscore 1

- 20 ☐ Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat productie betekent dat er waarde wordt toegevoegd en dat deze waardetoevoeging in de vorm van inkomen wordt uitgekeerd aan de productiefactoren.

| Antwoorden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Deel-<br>scores      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>Een voorbeeld van een juiste berekening is:<br>stijging nationaal product: $0,4 \times 0,03 \times \text{€ } 450 \text{ miljard} = \text{€ } 5,4 \text{ miljard}$<br>stijging werkgelegenheid: $\frac{\text{€ } 5,4 \text{ miljard}}{36.000} = 150.000 \text{ arbeidsjaren}$                      |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>Een voorbeeld van een juiste berekening is:<br>stijging overheidsbestedingen: $0,03 \times \text{€ } 120 \text{ miljard}$ € 3,60 miljard<br>stijging belastingopbrengst: $0,28 \times \text{€ } 5,4 \text{ miljard}$ <u>€ 1,51 miljard</u><br>stijging overheidstekort      € 2,09 miljard        | <u>1</u><br><u>1</u> |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>Een voorbeeld van een juist antwoord is:<br>Een antwoord waaruit blijkt dat hogere overheidsbestedingen leiden tot een hoger nationaal inkomen<br>en via hogere consumptie tot hogere importen zodat (bij een achterblijvende groei van de export) het tekort op de lopende rekening groter wordt | <u>1</u><br><u>1</u> |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Opgave 7</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>afnemen<br>Dat blijkt uit de zin ‘Het rentepercentage van de lening ... aangepast aan de inflatie.’                                                                                                                                                                                               |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>Een voorbeeld van een juist antwoord is:<br>Een antwoord waaruit blijkt dat bij een toename van het inkomen een hoger (marginaal) belastingpercentage van toepassing kan worden en dat van het rentebedrag dan een groter deel wordt terugontvangen.                                              |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 1</b><br>Uit het antwoord moet blijken dat de (nominale) rente lager is dan de inflatie.                                                                                                                                                                                                                   |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>Een voorbeeld van een juiste berekening is:<br>$\text{€ } 200.000 \times 1,024^3 = \text{€ } 214.748,36$<br><br>Voor een berekening in de trant van $\text{€ } 200.000 \times 1,072$                                                                                                              | <u>0</u>             |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <i>Opmerking</i><br><i>Een andere manier van afronden ook goed rekenen.</i>                                                                                                                                                                                                                                                |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |
| <b>Maximumscore 2</b><br>Uit het antwoord moet blijken dat inflatie geen invloed heeft op de hypotheekschuld zodat het verschil tussen de waarde van het huis en de hypotheekschuld (= het vermogen) zal toenemen.                                                                                                         |                      |
| <hr/>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                      |